

Η Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου (1916-1922) και τα μηνύματα που εκπέμπει.

του Αντώνη Παυλίδη*

Η Βουλή των Ελλήνων, ως γνωστόν, με ομόφωνη απόφασή της το Φεβρουάριο του 1994, έλαβε μια ιστορική απόφαση, που θα έπρεπε να είχε λάβει πολύ νωρίτερα: όρισε τη 19^η Μαΐου ως **ημέρα μνήμης της γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου κατά την περίοδο 1916-1922**. Θα αποπειραθούμε μια νηφάλια προσέγγιση του θέματος αυτού, που γνωρίζουμε ότι είναι «δύσκολο» και δημιουργεί εντάσεις, αν και δεν θα έπρεπε.

Τα τελευταία χρόνια τίθενται ιδιαίτερα έντονα από διάφορες πλευρές κάποιες **ενδιαφέρουσες απόψεις**. Λέγεται πχ ότι δεν πρέπει η χώρα μας να προκαλεί την Τουρκία με αποφάσεις όπως αυτή της Βουλής το 1994, ότι πρέπει να αφαιρεθούν άμεσα από τα σχολικά εγχειρίδια Ιστορίας όλα όσα ενοχλούν την Τουρκία, κλπ. Κάποιοι μάλιστα φεύγουν αγχωδώς πολύ μπροστά, προτείνοντας τη συγγραφή κοινών εγχειριδίων ιστορίας, πράγμα βέβαια που ακούγεται ευχάριστα, αλλά είναι άτοπο αν δεν συνοδεύεται από κοινές ιδεολογικές αναφορές και προ πάντων, όπως στην περίπτωση Ελλάδας και Τουρκίας, αν υπάρχουν ανοικτά ζητήματα (Κύπρος, Αιγαίο, κλπ). Όλοι λοιπόν αυτοί οι «ειδικοί» εκφράζουν όχι την πραγματικότητα, αλλά μάλλον το πως θα επιθυμούσαν να είναι τα πράγματα. Εξετάζουν τα δεδομένα της Τουρκίας χρησιμοποιώντας τις καθιερωμένες «μήτρες» που ισχύουν κάθε φορά στις διεθνείς σχέσεις, αγνοώντας όμως τις σημαντικές ιδιαιτερότητες που αναφέρονται στην τουρκική περίπτωση.

Σε πολλές περιπτώσεις προχωρούν σε επικίνδυνες για την αποτελεσματικότητα των απόψεών τους **υπεραπλουστεύσεις**. Υποστηρίζουν για παράδειγμα ότι κατά την περίοδο εκείνη είχαμε πόλεμο και στον πόλεμο παρουσιάζονται αγριότητες απ' όλες τις πλευρές. Αγνοούν όμως ότι το ολοκαύτωμα των Ελλήνων του Πόντου (και της υπόλοιπης Μ. Ασίας) ξεκίνησε πολύ πριν το 1919 που έγινε η απόβαση των Ελλήνων στη Σμύρνη και ότι τα γυναικόπαιδα που κυρίως υπέστησαν αυτές τις αγριότητες, δεν συμμετείχαν σε κανένα πόλεμο. Ο αφανισμός των χριστιανικών εθνοτήτων από το μικρασιατικό χώρο είχε προαποφασιστεί, όπως όχι μόνο το πλήθος των διαθέσιμων πηγών μαρτυρά, αλλά ακόμη και αξιόλογοι Τούρκοι επιστήμονες (όπως πχ ο Taner Akcam) αποδέχονται.

Η ιδεολογία του σύγχρονου τουρκικού κράτους αντικατοπτρίζεται τόσο στα διδακτικά εγχειρίδια, όπου κυριαρχούν **σύμβολα ρατσισμού και εθνικισμού**, όσο και στα μνημεία. Το μνημείο του Τοπάλ Οσμάν, του Άιχμαν των Ποντίων, που δεσπόζει στο λόφο της Κερασούντας και το μνημείο του αρπακτικού Τούρκου νικητή απέναντι στον καταρρεύσαντα Έλληνα στο Αφιόν Καραχισάρ, εκφράζουν αυτήν ακριβώς την ιδεολογία. Παρότι τα δεδομένα αυτά δημιουργούν απαισιοδοξία για το μέλλον των ελληνοτουρκικών σχέσεων, όμως δεν θα πρέπει να μας εμποδίζουν να εργαζόμαστε συνεχώς για την οικοδόμηση σχέσεων συνεργασίας με τους γείτονές μας.

Κεντρικός στόχος του αγώνα των ποντιακών φορέων μετά το 1994 είναι η **διεθνοποίηση της γενοκτονίας** και η **αναγνώρισή της από το επίσημο τουρκικό κράτος**. Ο στόχος όμως αυτός, αν και φαίνεται υπερβολικά φιλόδοξος αν συνυπολογιστούν όσα παραθέτουμε, όμως δεν πτοεί τους Ποντίους, που ως φορείς της ιδεολογίας της ειρήνης και της δημιουργικής

συνεργασίας, δεν έχουν άλλο δρόμο. Γνωρίζουν κάτι που αγνοούν οι τεχνικοί των διεθνών μας σχέσεων. Ότι αν πετύχαιναν από νωρίς στο στόχο τους αυτό, η ιστορία των ελληνοτουρκικών σχέσεων μετά το 1922 θα ήταν διαφορετική. Δεν θα είχε ούτε Σεπτεμβριανά, ούτε Κυπριακό, ούτε Ίμια. Η δομή και η ιδεολογία του τουρκικού κράτους είναι που διαπερνά τη συλλογική συνείδηση του τουρκικού λαού και γεννά την επιθετικότητα. Ο αγώνας συνεπώς των Ποντίων είναι αγώνας πρωτίστως για την ειρήνη. Οι άλλοι, οι «ειδικοί», που προτείνουν μια «φιλία» χωρίς όρους και προϋποθέσεις, συντελούν, προφανώς χωρίς να το επιθυμούν, στην αναπαραγωγή της ιδεολογίας της παρακμής από το τουρκικό κοινωνικό σύστημα.

Οι υγιείς σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών **δεν μπορούν να οικοδομηθούν πάνω στην παραχάραξη ή την αποσιώπηση της αλήθειας**, γιατί αυτή αργά ή γρήγορα θα γίνει γνωστή. Η νέα γενιά της Τουρκίας δεν είναι υποχρεωμένη να μολύνεται με το άγος του εγκλήματος εναντίον των Ελλήνων του Πόντου κατά την περίοδο 1916-1922. Η ιστορική αποκατάσταση παρά την αρχική έκπληξη ή ακόμη και οδύνη που θα επιφέρει για την άγνωστη μέχρι τότε αλήθεια, στη συνέχεια μπορεί να λειτουργήσει λυτρωτικά και ν' αποτελέσει την προϋπόθεση να ζητήσει συγγνώμη η Τουρκία για το έγκλημα αυτό, ως εγγύηση ότι δεν θα επαναληφθούν ανάλογα εγκλήματα, γεγονός που στη συνέχεια θα επιφέρει μια διαρκή και στερεή ειρήνη μεταξύ των δύο χωρών. Μια τέτοια πράξη άλλωστε δεν είναι μοναδική στο πεδίο των διεθνών σχέσεων. Ο Βίλντ Μπραντ πριν από αρκετά χρόνια γονάτισε στο μνημείο του εβραϊκού ολοκαυτώματος, όπως λίγα μόλις χρόνια πριν έκανε ο Γερμανός Πρόεδρος στο μνημείο των Καλαβρύτων, αποδεικνύοντας έτσι έμπρακτα ότι η σημερινή Γερμανία δεν έχει ουδεμία σχέση με το γενοκτόνο ναζιστικό καθεστώς. Βρίσκεται συνεπώς και η Τουρκία μπροστά στην ίδια πρόκληση. Το Κυπριακό που βρίσκεται τελευταία σε εξέλιξη, παρά τις επιθυμίες κάποιων «ειδικών», δεν είναι, παρά ένα μόνο επεισόδιο στο σύνολο των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Δεν θα κριθεί το μέλλον των ελληνοτουρκικών σχέσεων μόνο εκεί, γιατί αργότερα μπορεί κάτι άλλο να δημιουργηθεί.

Το λόγο λοιπόν έχει η Τουρκία. Ένα νέο τοπίο στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, όπου η ειρήνη θα είναι σταθερή και διαρκής, που δεν θα καταρρέει βίαια κάτω από το βάρος κάποιου τυχαίου γεγονότος, όπως συνεχώς από το 1922 μέχρι σήμερα επαναλαμβάνεται, είναι αναγκαίο όσο ποτέ. Το τοπίο αυτό το δικαιούνται οι λαοί των δύο χωρών και το απαιτούν οι νέες συνθήκες.-

* Ο Δρ **Αντώνης Παυλίδης** είναι Σχολικός Σύμβουλος και Πρόεδρος του Πανελληνίου Συνδέσμου Ποντίων Εκπαιδευτικών.